

ZARAČUNANJE VOJNIH LET V PO-KOJNINO.

Cesar je izdal sledeče povelje armadi in mornarici: Določam, da se zaračunajo vojna leta povodom sedanje vojne tako-le: Vojna leta se zaračunajo pri odmeri pokojnine, če so dani potrebni merodajni pogoji, vsem osebam oborožene sile in obsegajo tudi med vojno ustanovljene formacije, če so se te osebe nahajale med vojno v aktivni vojaški službi. Ta ugodnost se razteza tudi na osebe, ki so se pritegnile med vojno v vojaško službo, ki pripadajo orožništvu, dalje na finančno stražo, ki sodeluje pri vojaški obmejni, obrežni in železniški varnostni službi, na (ogrsko) obmejno policijo, kakor tudi na državno gozdno osobje. Zaračunavati se prično vojna leta s 25. julijem 1914. Pri držujem si, da konec vojne službe naknadno določim. Odredbe o predpogojih in o odmeri glede na povišano službeno dobo s prištetjem enega ali več let se istočasno razglase. Izključijo se iz priznanja vojnih let vse osebe, ki so zašle v vojno ujetništvo, ki se niso v smislu službovnika, I. oddelek, upravičile.

LEGIJA SMRTI.

Pariški listi poročajo iznova o legiji srbskih žen in deklet, ki so izgubile v vojni svoje može ali očete ter sklenile, vstopiti kot posebna »legija smrti« v armado. Poveljnica te ženske čete, ki je oblečena in oborožena kakor ostala srbska pehota, je vdova po poročniku Marikoviču, ki je padel pri Šabcu.

VOJNI STROŠKI DO KONCA LETA 1914.

Kontrolna komisija državnih dolgov je izdala sedaj izkaz o naših državnih dolgovih, kolikor so znašali koncem decembra 1914. in obsegajo tudi državne dolgove, najete v tem času za vojne. Koncem leta 1914. so znašali vsi državni dolgovi skupno 17.960.865.376 K in so se od junija 1914. pomnožili za 4.958.796.053 K. Za ta državni dolg je treba plačati na leto 700.817.821 kron obresti.

BERLIN ZA GORICO.

Iz Berlina 2. decembra: Kakor se je zvedelo z izborna poučene strani, je dogovorjeno med obema glavnima in prestolnima mestoma Berlinom in Dunajem, da obe mesti prevzmeta v varstvo po eno zaradi vojne uničeno mesto. Berlin hoče vzeti pod svoje varstvo Gorico, ki toliko trpi zaradi italijanskega obstreljevanja. V merodajnih berlinskih krogih je bil tozadevni predlog z navdušenjem sprejet.

POSEBNI VOJAŠKI ZNAKI ZA 43—50-LETNE INTELIGENTNIM KROGOM PRIPADAJOČE ČRNOVOJNIKE.

Vojno ministrstvo je odredilo, da dobe 43 do 50letni črnovojniki, ki nimajo sicer prostovoljske pravice, vendar pa zavzema v javnosti odličnejša mesta in pripadajo inteligenci, posebne odznake: ozke rumene trake na rokavih. Ti odznaki se bodo priznavali zlasti raznim industrijalcem, odličnim trgovcem in obrtnikom, uradnikom, poslancem, občinskim svetnikom avtonomnih mest itd. Oni, ki bodo dobili odznake, bodo oproščeni nižjih opravkov v vojašnicah in taboriščih ter bodo smeli, če bodo to dopuščali vojaški ozir, privatno stanovati. Druge vojaške pravice pa z omenjenim odznakom niso združene.

44 DO 46LETNE NAJBREŽE VPOKLIČEJO POD OROŽJE SREDI JANUARJA.

»Tiroler Anzeiger« poroča: Med prebiranjem za vojno in črnovojniško službo sposobni spoznani 44 do 46letni možje se vpokličejo pod orožje najbrže do sredi meseca januarja. — Uporabili jih bodo predvsem za vojaško službo v zaledju ter pri etapni službi.

PRAVI RADIKALIZEM.

»Jaz poznam le en radikalizem v ljubezni do naroda, v samozatajevanju in v neumornem delu.« — Te besede je izgovoril bivši minister dr. Fořt pred šestnajstimi leti. Obudivši to reminiscenco, piše praška »Union«: »Te besede morajo biti danes bolj nego kdaj deviza nam vsem, če hočemo v naši češki domačnosti priti do davno zaželjenega miru. Ako ob vsestran-

skem samozatajevanju in oziraje se na blaginjo vsega naroda ustvarimo najprej organ, ki naj bi zastopal interese našega naroda v najvažnejših vprašanjih sedaj in po vojni, se bomo mogli potem z večjo nado do uspeha lotiti tudi stvari, ki jih zaradi politične previdnosti v tem času ne smemo forsirati.« — Napisano kakor nalašč tudi za nas Slovence!

PODALJŠANJE ROKA ZA IZROČITEV KOVINSKEGA ORODJA.

»Wiener Zeitung« objavlja odlok ministrstva deželne brambe, s katerim se podaljša rok za izročitev kovinskega orodja do 31. januarja 1916.

BENEŠKI SLOVENCİ IN NJIHOV POLOŽAJ.

V polemiki proti članku Guidona Henrika Torossija, v katerem je ta dokazoval, da morajo med tlalijo in Avstrijo ostati dosedanje meje, opozarja neki M. Fakir v »Cittadino di Trieste« na žalostni in brezpravnih položaj Slovencev, ki so podaniki Italije. In sklicevaje se na ta položaj stavlja odgovor v diskusijo vprašanje, kake teritorialne kompenzacije moremo mi po pravici zahtevati od Italije, ker so narekovane po humaniteti in čuvstvovanju? Piše: »Pod tiranido italijansko živi v provinciji Cividale in na sosednjem ozemlju mnogo Slovencev. Po neresničnih statistikah dosegajo število 60.000, v resnici pa jih je še enkrat toliko. Postopajo z njimi, ali bolje rečeno: jih maltrahirajo na najbolj barbarski način, ki si ga moremo misliti, tako da morejo skoro zavidati one, ki ječe v moskovitskem hlapčevstvu. To dobro in inteligentno ljudstvo, ki je dalo slovenski literaturi tudi pisateljev in pesnikov, uničuje italijansko barbarstvo sistematično: pušča jih brez cerkve, brez šole, brez vsake narodne in jezikovne pravice! Ti ubogi Slovenci pričakujejo trenutka, da dobe zopet človeške pravice, ki so jim bile vzete v letu 1866, ko so prišli pod tisto vladno. Mi nismo nacionalisti, ali v imenu človečnosti moramo zahtevati odrešenja za tisto ljudstvo. Italija se gotovo ne bo mogla pritoževati, ako jih izgubi, ker jim ni bila mati, marveč mačeha. Iredentizem v Avstriji je absurden, kjer vsak narod uživa svobodo in pravico, kjer imajo cerkve in šole svoboden razvoj, do čim se Slovincem, ki žive v italijanskem suženjstvu, teptajo pravice na najkrivičnejši način. Pravico imajo zahtevati od nas odrešenja. To je več nego opravičeno, je celo naša moralna dolžnost in delo človečnosti.«

VERA IN VOJNA.

Sertinlanges, francoski profesor moralne filozofije v pariškem »Institut Catholique«, je v svojih propovedih — kakor pripoveduje »Kölnische Volks-Zeitung« — v Madeleinski cerkvi od 15. avgusta 1914 do 15. avgusta 1915 govoril tako-le: »Da se reši in brani dežela, kakršna je naša, ne zadošča, da nas razgreva vroč patriotizem. Naš patriotizem mora biti neizmeren, nebrzdán, da, pristanski! Ta vojna je sveta vojna. Pravičnost jo hoče, nebo jo je dovolilo, križarska vojna je to. Proti takim sovražnikom je vsako sovraštvo dovoljeno, je vsaka jeza sveta.« Od nedelje do nedelje je Sertinlanges propovedoval sovraštvo proti Nemčiji. Molitve so imele francoski kolorit. Celo tako-le je rekel Sertinlanges: »Češčene bodite ve matere in soproge, polne milosti, polne boli in žalosti.« Trpljenje vojakov je primerjal Kristovemu trpljenju. »Naš vojak, ki stopa iz strelskega jarka, je — mistično govoreno — Kristus, ki zapušča jamo gezemansko. Kraj, kjer je padel, je Kalvarija. Ako je ranjen, nas spominja na jagnje božje, o katerem govori Izaija. Tišina v bojnem lazaretu je primerjati s tišino, ki je obdajala Jezusa, ko je trpel smrtne muke. Umirajoči je deležen božjega življenja, ker umira kakor Bog.« — K tem izbruhom sovraštva pripominja »Kölnische Volkszeitung«: »Kot katoliki kličemo glasno: Take propovedi niso katoliške, so bogoskrunske. Katoliški nevtalci že davno soglašajo z nami v tej sodbi in tudi na Francoskem je ljudi, ki globoko obžalujejo take skoke s tira, toda njihove glasove, ako bi se oglasili, nadglasuje krik premnogih.«

ŠOLA IN VOJNA.

Neki šolnik piše v dunajski »Information«: »Novo šolsko leto se je začelo, ni pa prineslo našim šolam mnogo novega. Pričakovanje, da se v učnih načrtih —

menimo glede učenja deželnih jezikov — porabijo izkustva vojne, treba že odložiti. O elementarnih šolah molčimo. Na višjih zavodih (vštevši meščanske in visoke šole) pridno uče grško, latinsko, angleško in francosko, proti čemer sicer principialno ne bi bilo prigovora, v kolikor ni to na škodo drugih važnih učnih predmetov. Zaman pa bi iskali v učnih načrtih tudi najskromnejšega začetka v pouku mnogih in — kakor je pokazala sedanja vojna — tako življenskovažnih deželnih jezikov. Torej je do nadaljnjega ostalo pri latinščini, grščini, angleščini in francoščini. Za deželne jezike iščejo šele prostorov, časa, učiteljev in učencev, ki bi se hoteli učiti. To bo zahtevalo mnogo, mnogo časa, in bilo bi že priporočati, da bi se dala prednost krajši, hitreji in smotreneji reformni metodi.

UCITELJ JE PRAVI DEMOKRAT!

Angleški minister lord Haldane je imel minoli teden na javnem shodu govor, v katerem je govoril o velikanskem boju, ki se yname po sedanji vojni in pri katerem pojde za to, da ohranijo Angleži svoje gospodarsko prvenstvo. Rekel je: »Angleškega duha je treba razviti; če ga ne razvijemo, pride v nevarnost angleška prihodnost. Razvoj duha, to je naloga narodne vzgoje. Drugo vprašanje nastane zaradi tega, ker dobiva demokracija čedalje več moči. Pripravljati se moramo na to, da bo konec staremu redu in da nastane nov red. Zato je treba naše bodoče voditelje vzgojiti. Skrbeti moramo za to, da ne bo pomrlo toliko otrok, in izboljšati moramo šolo. Varčevati je treba povsod, samo varčevanje pri šolstvu ni na mestu. Učitelj je pravi demokrat, ker naredi moške in ženske enake.«

DENARNO STANJE »RDEČEGA KRIŽA«.

Na skupščini »Rdečega križa« dne 18. pret. mes. je bilo naznanjeno, da je dobilo društvo darov v gotovini 11 milijonov kron, za 739.000 kron vrednostnih papirjev in 832.000 kron članskih prispevkov. Navzlic temu so morali realizirati nekaj v miru nabranega imetja. Dohodkov je bilo okroglo 13 milijonov kron, izdatkov 11 milijonov 600.000 kron. Prebitku so enaki po priliki še neplačani računi za že prejete dobave. Predsednik grof Traun je izjavil, da se bo ljudstvo gotovo rado zopet odzvalo prošnjam za pomoč.

DELO SLOVENSKEGA UCITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Učitelj Lev Pibovec na Jesenicah 12 kron; nadučitelj Dragotin Česnik v Knežaku nabral 25 K; vodstvo pomožne šole v Oselicah 5 K; šolsko vodstvo v Nadanem selu 3 K; šolsko vodstvo v Velikem trnu 36 K; učitelj Fran Zacherl v Ljutomeru za december 5 K; šolski ravnatelj J. Robič v Ljutomeru redno vsak mesec od začetka vojne po 5 K, doslej 85 K; učenci ljudske šole v Bazovici 28 K; učenci pri Sv. Vidu 24 K; učenci V. razreda v Trbovljah 8 K; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu po 2 K, skupaj 4 K; učiteljstvo in mladina Ciril-Metodovih šol v Trstu s priredbo dne 1. t. m. 1100 K; učenke c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji (od septembra do 1. decembra za vdove in sirote) 57 K 90 vin.; učenci slovenske ljudske šole v Rojani 25 K; učno osobje ljubljanskega učiteljskega povodom smrti vad. učitelja Janka Janežiča 30 K; Marica Petričeva, učiteljica v Golcu v Istri (za oslepele vojake) 10 K; šolsko vodstvo v Zadlogu pri Komendi zbirko šolske mladine 20 K; Josip Bregar, nadučitelj v Zgornji Šiški 4 K; šolsko vodstvo Vače 17 K 10 vin.; šolsko vodstvo Št. Lambert 10 K 93 vin.; skupaj 1509 K 93 vin.

V zadnji štev. izkazanih 34.461 K 78 v. Danes izkazanih 1.509 K 93 v.

Doslej nabranih 35.971 K 71 v.

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

MOBILIZIRANI TOVARIŠI-NAROČNIKI.

(Dostavki k uvodniku v 7. številki, oziroma k članku istega naslova v 10., 12., 13., 14. in 16. številki).

Kranjsko.

68. Bezeljak Ivan, nu. Vače.
69. Božič Rajko, u. Mengeš (v ruskem ujetništvu).

70. Legat Stanko, u. Dol. Logatec.
71. Novak Rajko, c. kr. učitelj Idrija (padel 7. oktobra 1915 na sev. bojišču).
ad 59. Vilišan Srečko, uč. Knežak (padel 10. decembra 1915 na južozapadnem bojišču).

Štajersko.

59. Robič Janko, uč. Vuhred.

Primorsko.

67. Betriani Teodor, c. kr. učit. Trst.
Po tej izpopolnitvi je torej danes — kolikor nam je doslej znano — naših narodnikov-vojakov:

s Kranjskega	71
s Štajerskega	59
s Primorskega	67
s Koroškega	1

skupno število . . . 198

67 letni vladarski jubilej našega cesarja.

Ob 67letnici vladanja so se vse slovenske šole z navdušenjem in ljubeznijo spominjale svojega svivolasega vladarja. Patriotično delo slovenskega učiteljstva je odsevalo v živih plamenih iz tisočev in tisočev src slovenske šolske mladine! Mogočno je po vseh svetiščih in po vseh učilnicah odmevala dvigajoča pesem — govor src in duš:

Bog ohrani, Bog obvari
nam cesarja, Avstrijo!

V nastopnem prijavljamo poročila o teh patriotičnih slavnostih, kolikor smo jih prejeli.

Prva mestna šestrazredna deška ljudska šola v Ljubljani je praznovala ta jubilej dne 2. t. m. po tem vzporedu: I. Ob 9. uri sv. maša z »Zahvalno« in »Cesarsko pesmijo«. II. Šolska slavnost v okrašenih telovadnicah: 1. Prisega vdanosti in zvestobe našemu presvetlemu vladarju. (Govor). 2. Otrokova cesarska pesem. (Petje). 3. Ob nastopu vladanja. (Deklamacija). 4. Popotnica vojaška. (Petje). 5. Ob 67letnem vladarskem jubileju. (Deklamacija). 6. Ena pička priletela. (Petje). 7. Odlikovanje. (Deklamacija). 8. Regiment po cesti gre. (Petje). 9. V dnevih bojev. (Deklamacija). 10. Tam za laškim gričem. (Petje). 11. Prostovoljni strelci. (Deklamacija). 12. Oj, ta soldaški boben. (Petje). 13. Na boj, na boj! (Deklamacija). 14. Nobene bukvice niso tak' lepe. (Petje). 15. Ob svetovni vojni. (Deklamacija). 16. Cesarska pesem. — Dan poprej sta se prečitala in razložila učencem cesarjeva manifesta »Mojim narodom« z dne 28. julija 1914 in z dne 23. maja 1915 ter pripovedovale in razlagale starosti učencev primerne pripovedke in zgodbe iz življenja našega cesarja, iz avstrijske zgodovine in iz svetovne vojne. V spomin na ta redki patriotični praznik in pa v spomin na svetovno vojno so se učenci 2., 3., 4., 5. in 6. razreda obdarovali z Adamičevjo spevoigro »Slava cesarju Franu Jožetu I.« in pa z »Letnim poročilom I. mestne šole v vojnem šolskem letu 1914/15«. Učenci 1. razreda pa so prejeli cesarjevo sliko z napisom: 1848 — 2. december — 1915« in pa »Spominski list«, ki ga je avstrijski decij v trajen spomin na orjaško vojno izdalo c. in kr. vojno ministrstvo. Dne 2. decembra se je pa udeležila šolska mladina z učiteljstvom slovesne službe božje, pri kateri je pod vodstvom učitelja-pevovodje in orglavca Jos. Ambrožiča pela mladina lepe cerkvene pesmi, učiteljica Jelica Sadarjeva je pa zapela krasni samospev »Bone Deus«. Po končani maši je šolska mladina zapela »Zahvalno« in »Cesarsko pesem«. Po cerkvenem opravilu se je zbrala mladina v telovadnici, ki je bila okrašena s cesarjevim kipom, zelenjem, šolsko zastavo in primernimi slikami, k šolski slavnosti. Slavnost je otvoril nadučitelj Jakob Dimnik s primernim nagovorom, ki se je v njem spominjal našega presvetlega vladarja Franca Jožefa I. in naših hrabrih vojakov. Po tem nagovoru je izrazila šolska mladina svoja patriotična čuvstvovanja s to-le vdanostno izjavo: »Šolska mladina I. mestne deške ljudske šole in nje učiteljstvo, zbrana na današnji slavnosti v proslavo 67letnega premodrega vladanja Njegovega Veličanstva, se usojata v najčistejši ljubezni in vdanosti polagati v znožje Najvišjega prestola prisego neomahljive vdanosti in zvestobe ter iskrene ljubezni do posvečene osebe Njegovega Veličanstva in do prejasne vladajoče rodovine Habsburške«. Njegovemu Veličanstvu presvetlemu ce-

sarju Francu Jožefu I.: Slava! Slava! Slava! Na to se je vršila slavnost po zgoraj navedem vzporedi, le pevskim točkam je dodala učiteljica Jelica Sadarjeva Adamičev samospev: »Tam na zelenem travniku leži junak mrtev«. Dopršeno petje, tožna melodija in časa primerno besedilo te pesmi je ganilo prisotne starše šolske mladine do solz. Lepo uspela slavnost se je zaključila z našo večnokrasno »Cesarsko pesmijo«. Naslednji teden so se pripravljale in pisale po razredih na slavnost se nanašajoče spisovne vaje in naloge.

Tretja mestna deška ljudska šola v Ljubljani je praznovala 67letni jubilej vladanja Njega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. dne 2. decembra t. l. Zaradi pomanjkanja primerne prostora se je že dan poprej pojasnil s primernim nagovorom v posameznih razredih učencem pomen tega znamenitega dne, zlasti v letošnjem letu, pe se »Cesarska pesem« in druge patriotske pesmi ter obdarovali učenci v trajen spomin na redki jubilej z Adamičevim spevoigro »Slava cesarju Francu Jožefu I.« Pridnejši učenci so tudi proizvajali slavnosti primerne deklamacije, kakor: »Ob sedeminšestdesetletnici vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.«, »Ob nastopu vladanja«, »V dnevih bojov«, »Na boj«, »Prijetelj šole«, »Oče sirot« in »Pred Tabo letos zbrani«. — Na slavnostni dan se je udeležila šolska mladina z učitelji maše v frančiškanski cerkvi, pri kateri so peli učenci petega razreda, končno pa vsi skupaj prav navdušeno »Cesarsko pesem«. Ta dan je bil pouka prost.

Mestni dekliški licej v Ljubljani. Zaradi nedostatnih prostorov je slavil mestni dekliški licej 67letnico vladanja našega sivolasega in častitljivega cesarja Franca Jožefa I. preprosto, toda povsem presrečno. Na predan jubilej je strokovna učiteljica zgodovine v posameznih razredih liceja v vznesenem govoru slavila osebo našega vladarja in njegovo delovanje v blagor vseh podanikov ter slikala njega neprecenljiv pomen za Avstrijo in našo domovino zlasti v teh težkih časih. Učenkam ljudske šole so pa učiteljice v svojih razredih posebno poudarjale nerazrušljive vezi, ki združujejo vse narode širne Avstrije v hvaležnosti in vdanosti z vladarjem in prestolom. Vsem učenkam se je pa polagalo na srce, da naj tudi nadalje vztrajajo v delu za našo hrabro armado, zbirajoč zanj zimsko branila in darila, da tako dejansko kažejo svoja iskrena patriotska čustva ter naj se spominjajo z darovi tudi vdov in sirot za domovino padlih junakov. — Na dan jubileja samega se je zbral učiteljski zbor in vse učence v slavnostnem razpoloženju k slovesni službi božji v uršulinski cerkvi, da na vreden način proslavi ta velik praznik Avstrije. Prof. veronika Janko Mlakar je imel ob tej priliki globoko zamišljen in ganljiv cerkveni govor, s katerim je vzpodbujal učence, da si vzamejo stremenje in neumorno delovanje presvetlega vladarja za najboljši vzor svojega življenja. »Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo!« naj nam ne bodi samo izraz dinastičnega čuta, ampak iz srca prihajajoča iskrena molitev za srečo in blagor Avstrije in njenega vladarja. Temu govoru je sledila sv. maša, po kateri se je s »Cesarsko pesmijo« zaključila ta pomembna slavnost.

Tržaški Slovenci in 67letnica cesarjevega vladanja. Iz Trsta nam pišejo: 2. dan decembra, ko se je dopolnilo 67 let, kar je naš vladar zasedel prestol svojih pradedov, je bil za Trst velik praznik, in vse tržaško prebivalstvo je teknovalo med seboj, kako bi čim svečaneje praznovalo ta častitljivi jubilej. Samo ob sebi je razumljivo, da v tej tekmi nismo hoteli zaostajati tudi mi tržaški Slovenci. Storiili smo vse, kar je bilo v naših skromnih močeh, da smo donesli tudi naš prispevek k skupnemu namenu. Ker je bilo za večer 2. decembra določenih že več drugih prireditelj, si je izbrala naša ženska podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda za svojo prireditev predvečer tega praznika, torej 1. decembra. Priprave so bile skromne; zakaj večina naših najboljših moči se bije za čast in obrambo domovine na vseh možgih bojiščih. Na odrasle torej nismo mogli računati: ostala pa nam je naša mladina, in ravno mladina je tista, ki more dati tak prireditelj najidealnejši značaj. Proslavili smo torej preteklost s svojo bodočnostjo, s svojimi upi in nadejami. Velika dvorana v »Narodnem domu« je bila okrašena s cesarskimi in avstrijskimi barvami, zunaj na palači pa je pozdravljala goste tudi naša slovenska trobojnica. Že zdavnaj pred napovedanim časom so začele prihajati naše množice, da je bila dvorana kmalu napolnjena do zadnjega kotička. Spodaj v veži so pričakovali visokih gostov naši poslanci in pa podružnični odbor. Našemu vabilu se je prijazno

odzval namestnik baron Fries-Skene z gosposoprog, tržaški škof mnsgr. dr. Karlin, mestni poveljnik generalni major pl. Wasserthal, ces. komisar pl. Krekich-Strassoldo z gosposoprog in več drugih odličnjakov. Navzočih je bilo tudi posebno veliko število častnikov. Obema visokima damama so deklice naših slovenskih šol s kratkim nagovorom izročile lepa cvetična šopka. Ob zvokih »Cesarske pesmi« so visoki gostje stopili v zanje pripravljeno ložo in so ostali med nami vse do konca vzporeda. Po kratkem nagovoru, ki ga je govorila učenka naše šole, se je pokazala na odru krasna živa slika: Slovenci se klanjajo svojemu vladarju. Cesarjev kip sredi zelenja, pred njim slovenska trobojnica, vsenaokolo pa naša slovenska deca v slovenskih narodnih nošah. Občinstvo je navdušeno ploskalo, prvi pa je pričel namestnik sam. Druga točka vzporeda so bile naše slovenske in pa hrvatske narodne pesmi, ki jih je pel dvoglasni dekliški zbor naših C. M. D. šol. »Škrjanček poje, žvrgoli«, »Barčica«, »Gozdič je že zelen«, potem pa »Tamburica«, »Bojna truba«, »Vrbniče nad morem«, »Lepa naša domovina« in »Još Hrvatska«. — Visoki gostje so naravnost navdušeno ploskali tem našim pesemcam: milina naše narodne pesmi je zopet enkrat zmogovito obvladala človeška srca. Ko je ob prvih zvokih »Lepe naše domovine« završalo po dvorani viharno odobravanje, ki so se ga s pravo vneto udeleževali tudi naši visoki gostje, se je marsikomu v dvorani zalesketala solza radosti v očesu. — Končno točko vzporeda je tvorila spevoigra »Habsburški rod«, ki so jo izvajali dečki in deklice naših šol. Skladba, ki opeva najznačilnejše dogodke iz zgodovine naše vladarske hiše, je prav ljubka stvar. Menjajo se dvoglasni zbori s sopranskimi in altskimi samospevi, in ta mnogolčnost z vpletenimi deklamacijami in dogodke pojasnjujočimi skiptičnimi slikami naravnost priporoča skladbo za take prilike. Izvajali so jo pa tudi res tako izborni, da so v polni meri zaslužili obilo pohval občinstva. S »Cesarsko pesmijo«, ki jo je pel isti zbor, se je zaključila slavnost. Z očitnim zadovoljstvom so i naši visoki gostje i občinstvo zapuščali dvorano, kjer smo tržaški Slovenci pokazali zopet enkrat, da v naših prsih bije srce slejkoprej neomajno za našo sveto domovinsko stvar. Tam zunaj na bojnih poljanah se bijejo s sovragom naši bratje, naši sinovi, naši očetje, mi pa, ki smo ostali tu ob obali naše sinje Adrije, mi, naše žensstvo, naša deca pa polagamo na oltar naše skupne velike domovine Avstrije vse, kar le moremo utrpeti v sedanjih težkih časih, da vsaj kolikortoliko ublažimo muke in trpljenje tistih, ki prelivajo svojo kri za nas, za našo domovino, za našega cesarja. Tak prinos bodo tudi lepi dohodki naše prireditve, h katerim je prispeval tudi gospod namestnik z znatno vsoto 300 K. Hvala njemu in vsem drugim, ki so nam tako pripomogli, da smo mogli tako častno proslaviti cesarjev dan! — Za popolni uspeh te prireditve gre priznanje in zahvala našim tržaškim tovarišem Karlu Maškoti, Cirilu Petrovcu in Avgustu Waschtetu.

✠ Milan Pejnović.

»Hrvatski Učiteljski Dom« v Zagrebu piše o pokojnem našem prijatelju in tovarišu:

U kasno jesenje poslijepodne, dok je iza sivih oblaka sakriveno Sunce izmučeno zemlju darivalo posljednjim staračkim cjelovima, dok su njegovi izbijedjeli traci umorni padali na požučelo lišće i opustjele grmrove, na posljedne jesenske cvijeće bez mirisa i zablacene putove mirogojske, ispratimo teško ojadene duše do posljednjega zemaljskog zakloništa hrvatskoga narodnog učitelja Milana Pejnovića.

Tamo na mirogojskim putovima, na nijemim svjedocima prepačenih bolova, što kidaju dušu ljudsku u času rastanja s najljepšim nadama, zadržalo je mnogo srce učiteljsko, jer nam prerano utru jedno drago i jasno svijetlo, što je crplo svijetlost svoju za pokazivanje sigurnih putova u školsko-pedagoškom i staleškom djelovanju iz čista vrela, iz srca, koje je od prirode za ljubav jaku i izdržljivu sazdana bilo i koje se čitavom snagom svojom privlači uz ono, što mi narodnim nazivamo i uz rad namijenjen izgrađivanju intelektualne snage i radne sposobnosti budućega našeg čovjeka.

Uz ono, što je tisoće i tisoće duša ljudskih vodilo i upravljalo u dnevnoj borbi životnoj, uz ono, što se kroz stoljeća u krvavim borbama za život narodni kao i u svakidašnjem radu i blagdanskoj dokonici izgrađivalo, te stvaralo duh, ka-

rakter i snagu naroda, privla se ljepoti i istini nada sve prionjiva duša mladoga hrvatskog učitelja Milana Pejnovića. Iz toga nepresušivog vrela crpla je ona jake poticaje i bogatu gradu za sve one lijepe i s velikom pomnjivošću izrađivane radove u knjizi našoj pedagoškoj, kojima se naše učiteljstvo radovalo kao blagdanskim darovima, s kojima se ono izdašno u svom radu pomagalo i s kojima se ono s punim pravom ponosi. Duh njegov jednako se jačao, razvijao i stvarao na tom za narodnoga radnika najsvetijem i najkorisnijem vrelu za dakovanja njegova kao i poslije, kad je na žalu našega mora u prvim danima svoga učiteljovanja čarolnim prutišem budio mlade primorske duše i pozivao na svijetle proplanke prvoga spoznavanja života, ili kad je na širokoj podravskoj ravni na malenoj seoskoj kućici dugo u noć jedan osvjetljeni prozorčić skrivao jednu tajnu čistiju od biseru, tajnu jedne učiteljske duše, koja se u kasno doba predavala radu oko pridizanja svojih drugova po zvanju, ili kad je poslije u glavnom grodu svoje mile domovine posvetio čitavu snagu svoga srca i uma uzgajanju učitelja narodnih.

Upravo u tom nastojanju oko uzgajanja narodnih učitelja zadesio je i njega i nas težak udarac nemilosrdne sudbine, koja ne pita, što je dobro i plemenito, koja ne bira, već obara bez milosrda i razmišljanja slijepo sve, što na svome vječnome putovanju susreće. Zahvatila ga gvozdenom rukom teška bolest i počela mu kidati životnu snagu i ne gledajući, kako naša lica postaju kraj toga njezina nemilosrdnoga posla ozbiljna pa zabrinuta i ne mareći za naše uzdisanje pri razmišljanju o njezinoj nepravdi. Ne najavivši se nikomu došla je potajno i započela svoj razorni posao, a svršivši ga otišla je ostavivši nam izmučeno mrtvo tijelo, ostavivši nam u srcu tešku bol.

Čisti poput kapljica jutarnje rose milovane pomladenim sunčanim sjajem u proljetnom jutru blistaju na rudinama naše pedagoške knjige radovi Milana Pejnovića, koje nam je ostavio i na utjehu i na žalost našu. Na utjehu, što će nam u radu napomoć biti i što će nas upućivati, kako treba da se radi, a na žalost, jer nam ona jasno kazuju, koliko smo izgubili preranom smrću njegovom. Veliko blago, što je imalo da padne u krilo narodne prosvjete naše, pokopano je u carstvu, odakle k nama ništa ne prodire, kamo polazi svaki dan tisuće najljepših nada neispunjenih, a odakle se ništa više ne vraća.

I naše lijepe nade odoše tamo u to kobno cerstvo jednog kasnoga jesenjeg popodneva, dok je iza sivih oblaka sakriveno Sunce izmučeno zemlju darivalo posljednjim staračkim cjelovima, dok su njegovi traci umorni padali na požučelo lišće i opustjele grmrove, na posljednje jesenske cvijeće bez mirisa i zablacene putove mirogojske...

Dne 28. listopada o. g. u 4 sata poslije podne pokopan je na centralnom zagrebačkom groblju profesor i bivši upravitelj kr. muške učiteljske škole Milan Pejnović u 40. godini života.

Kratko je vrijeme pokojnikova života i rada, no u to kratko vrijeme učinio je vrlo mnogo, a sve ono, što je izveo, pripada u radove prve vrste, među najbolje, što imamo. Među pučkim učiteljstvom i mladeži, kojoj je sve svoje krasne sposobnosti posvetio i upravo žrtvovao, bio je visoko cijenjen. Njegova naklonost radu razvila se upravo u strast, kojoj se nije mogao oteti ni u časovima, kad je već teška bolest gotovo dokrajica iscrplila njegovu tjelesnu snagu. Njegovo jasno i duboko shvaćanje pedagoškoga rada i književnog i praktičnog u samoj školi svakoga je, tko se ma i malo za nj interesirao, upravo fasciniralo, jer je jasnoću umne sposobnosti pokojnikove podgrijavalo srce, naime velika ljubav za dijete i za posao oko njegova duševnog razvitka.

Njegov je rad poradi toga bio na svakome mjestu osobito cijenjen. Učiteljstvo i staratelji za narodno uzgajanje na najvišem mjestu povjeravali su mu najteže poslove, koje je on radio savjesno i spremno izgrađujući i najmanju sitnicu s najvećom pažnjom. Upravo u tom je i bila njegova snaga, što je ono, preko čega su drugi lakoumno prelazili, znao istaći i pomnjivo izdjelati poput onih zlatara umjetnika dubrovačkih, koji su u svojim radovima i najsitnijim, profanom oku i nezamjetljivim dijelovima radnje, priklanjali najveću pažnju.

U »Hrvatskom pedagoško-književnom zboru« bio je svojim radom već kao dak zagrebačke učiteljske škole poznat. Saradivao je u »Smilju«, a u »Napretku« priopćene su nekolike njegove radnje iz područja praktične pedagogije. Već taj rad tako je pomnjiv i potpunom duševnom energijom izrađen, da se u njemu ja-

sno opažaju crte budućega rada, premda su to bili tek prvi pokušaji—koji obično u drugim zgodama vrlo blijedo ili nikako prikazuju piščevu fizionomiju. U crticama iz prirode pripoćenima u »Smilju« izbija jasno buduću metodičar za nauke iz prirode, a iz članaka u »Napretku« vidi se sigurnost u metodičkom obradivanju predmeta za pučku školu, koja se poslije do bogate rutine i upravo osebnosti razvila. A u svem opet očituje se ljubav za čistoću i lijepu formu jezika narodnjega. Ti prvi koraci pokojnikovi u pedagoški književni svijet tako su sigurni i osnovani na savjesnom proučavanju predmeta, da su sasvim ozbiljno stali uz bok radovima i starijih i prokušanih radenika na tome području.

Za vrijeme svoga učiteljovanja ubrzo je postao jedan od najagilnijih i najprivrženijih radenika »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«, jer je zadatke i ciljeve učiteljskih institucija kao mlad čovjek shvaćao s najvećom ozbiljnošću i sav im se predao. Mnogu stranu časopisa, što ih izdaje »Hrv. pedagoško-književni zbor«, ispisalo je njegovo pero, a mnogu je knjigu uredio, naročito pak »Pedagogijsku enciklopediju« s takvom pažnjom, s takvom rigoroznošću, kakve ne ćemo naći lako kod ljudi, kojima su povjereni redaktorski poslovi. Može se reći, da je bio više negoli redaktor, jer je u tom upravo stvarao nastojeći, da s jezične, a često i materijalne strane tude radnje dotjera i usavrši. No nesamo kao književni radnik i urednik, već i kao savjetnik bio je u »Hrv. pedagoško-književnom zboru« od izdašne pomoći, pa nema valjda djela za posljednjih godina u toj instituciji, u kom se nije očitovao njegova pronicavost, kojemu nije bilo na koji način podao nešto od svoga jakog duha. Radi tih njegovih velikih sposobnosti, radi jasna shvaćanja ciljeva i zadataka, pa radi privrženosti i ljubavi za napredak pedagoške knjige bio je izabran pred tri godine za predsjednika »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«, a vršeći dužnosti predsjednika zatekla ga i prerana smrt, koja je toj našoj učiteljskoj instituciji otela neprocjenjivo dobro.

I »Savezu hrv. učiteljskih društava« priklonio je od početka svoga učiteljovanja svoju umnu pomoć u velikoj mjeri. U najtežim situacijama njegova je misao krčila putove i izvodila na čistac, pa premda je bio jedan od najmladih članova središnjega odbora, njegova je riječ vrijedila na prvome mjestu. Poznate su njegove peticije za uređenje materijalnoga stanja učiteljstva, koje ne dokazuju samo, da je požrtvovno i s dubokom odanošću radio za interese učiteljskoga staleža, već služe i služiti će s formalne i materijalne strane svoje kao uzori za radnje te vrste.

Kao učitelj u školi, kao književni radnik, kao član učiteljskih institucija ostao je uzor svakomu, tko se učiteljskomu staležu posveti i tko prione jače uz posao, što mu ga dužnost nalaže, pa zato mu topla hvala i vječna slava!

50% stanovanjske doklade ljubljanskemu učiteljstvu.

Ljubljansko učiteljsko društvo je poslalo deželnomu odboru to-le prošnje:

Veleslavni deželni odbor!

Draginja je, neznosna draginja, ki na ljubljansko učiteljstvo, ki še nima 50% stanovanjske doklade neusmiljeno pritiska. Vsi prizadeti učitelji so oženjeni in imajo po štiri do šest otrok. Vsi ti učitelji imajo dobro službeno kvalifikacijo. Šest izmed teh — in sicer: Al. Novak, Karel Wider, Al. Potočnik, Andr. Rapč, Fr. Marolt in Ivan Mlakar — je bilo potrjenih za črnovojniško službo, ki so pripravljani, dati življenje za cesarja in domovino. Zopet drugi, ki še nimajo 50% stanovanjske doklade, imajo pa sinove-vojake, in sicer: Jakob Dimnik 3, Luka Jelenc 1, Vendelin Sadar 1, Juraj Režek 1, Fran Marolt 2, Janko Likar 2 in Fran Gärtner 2. Vsi opravljajo veštino svoje patriotske in stanovske dolžnosti, in vseh teh domoljubje je izpričano v dejanjih.

Z ozirom na ta dejstva se usoja vdano podpisani predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva najponizneje prositi:

Veleslavni deželni odbor vojvodine Kranjske blagovoli posplošiti 50% stanovanjske doklade in jih podeliti tudi onemu delu ljubljanskega učiteljstva, ki dozda je nima teh doklad.

Ljubljana, 24. avgusta 1915.

Za Ljubljansko učiteljsko društvo:

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik.

Na to prošnja in pa na podobno prošnjo z dne 30. marca t. l. ter na njegovo na seji c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 15. oktobra 1915 stavljena resolucija, je prejel predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva dne 4. t. m. to-le rešitev:

Deželni odbor ondodnima vlogama z dne 30. marca in 24. avgusta 1915 za podelitev 50% stanovanjske doklade onemu ljubljanskemu učiteljstvu, ki je do sedaj še nima, ni mogel ugoditi.

Kakor kaže namreč določilo § 119. načrta novega šolskega zakona, je zavzel deželni zbor načelno stališče, da naj v bodoče zadenejo tudi ljubljanske stanarine občino.

Posplošenje stanarinske doklade v Ljubljani na stroške dežele bi bilo tedaj v protislovju s stališčem deželnega zbora, četudi iz primernostnih razlogov noče v sedanjih razmerah preklicati svojedobnih dovolitev nekaterim ljubljanskim učiteljem.

Deželni odbor pa bi pozdravil, če bi dovolila mestna občina ljubljanska stanarinsko doklado ostalim ljubljanskim učiteljem v enaki izmeri, kakor jo izplačuje nekaterim deželni odbor.

Od deželne odbora kranjskega,

v Ljubljani, dne 25. novembra 1915

Deželni glavar:
Dr. Šusteršič I. r.

Tako je delo naše narodne šole.

»Edinost« z dne 5. t. m., št. 337, piše: V sredo zvečer — t. j. dne 1. t. m. — smo imeli v našem »Narodnem domu« znamenit in redek dogodek. Proslavili smo 67letnico vladanja našega častiljivega, svivolasega vladarja. Povabilu naše ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda se je odzvala cela vrsta gostov odličnega službenega in socialnega položaja. Vemo, da se je to zgodilo v prvi vrsti zaradi vzvišenega povoda naši priveditvi. Toda srečno naključje je bilo, da so ti redki gostje prisostvovali absolutno najlepši in najuspelejši slavnosti, kar so jih naši šolski zavodi kdaj priredili s svojo mladino. Gostje so gledali na svoje oči uspehe našega vzgojevalnega in kulturnega dela — v naši narodni in javni šoli. Gostje so se divili in so z odkritim in najlaskavejšim priznanjem glasno govorili o vsem, kar so videli in čuli. Na svoje oči, na lastna ušesa so se uverili, kako in v kakem duhu se vzgaja mladina v naši narodni šoli. Njihovi sodbi je dal iskrenega izraza odlični Nemeč v privatnem razgovoru, kakor smo povedali v petkovi številki. Divil se je nastopu naše mladine in s slastjo je poslušal našo narodno pesem — to verno zrcalo naše narodne duše. Milina te pesmi mu je segala do duše. *) A mi pravimo, da narod, ki ima toliko zakladov blagega čuvstvanja, lepote in miline v svoji pesmi, in ki to pesem prepeva s tako vernostjo, tako ljubeznijo — notri iz duše ven — mora biti dober, blag in pošten v svoji duši, kakor je mila in lepa njegova pesem.

*) Dotični Nemeč, glasbenik-strokovnjak, je dejal: »Izredno mi je ugajala ta Vaša prireditve. Da, te Vaše narodne pesmi! Koliko glasbe, koliko ženka je v njih! Krasne so! In kako precizno so jih izvajali otroci, s kako gotovostjo! Čast pevovodji, (to je naš tovariš Karel Mahkota. Op. uređ.) ki je v kratkem času treh tednov dosegel tak uspeh. In glasovi! Sopranček je žvrgolel kakor škripanček. Pa tudi alt. In še nekaj, kar mi je ugajalo najbolj: Vi ste vsi tako lepo med seboj (da uporabljamo prav njegov izraz), pri Vas ni nobene razlike med zgoraj in spodaj, kakor ena družina ste. Glejte, ravno v tem je Vaš uspeh. Pri nas, žal, ni tako. Pri nas je prevelika razlika med posameznimi sloji, in zato tako beži naše delavstvo v socialno demokracijo!« — Kako dobro de človeku, ki ljubi svoj narod, če čuje take besede iz ust resnega moža-poštenjaka druge narodnosti, ki je prvokrat imel priliko, da čuje našo krasno narodno pesem, ki je prvokrat preživel nekoliko trenutkov med nami. — Da, ko bi vsi itsti, ki so nam hote ali nehoti prizadejali po krivem toliko gorja, vsaj enkrat prišli med nas, da bi nas spoznali! In kako lahko bi nas spoznali! Saj ni nič narajenejšega v nas in na nas. Kakor je nenarajena in prav zato tako lepa naša narodna pesem, da se mora priljubiti vsakomur, kdor jo čuje in poslušja ne samo z ušesi, temveč tudi s srcem, tako nenarajena, preprosta, a prav zato poštena in lepa je duša našega naroda. Vrzite od sebe predsodke, pridite k nam in spoznavajte nas, pa nam ne boste več delali krivice, ne nehoti, še manj pa hote! Op. uređ.

Malčki na odru, ki so peli to našo pesem in ki so govorili na odru, so bili tolmači čuvstev, duše in srca svojega naroda. Bili so njegovi predstavitelji pred odličnimi gosti. Vršili so vzvišeno narodno misijo, in zbrano občinstvo je z gromovnimi aplavzi sankcioniralo to njihovo poslanstvo.

Nastopali so kot klasične priče o vzgoji, ki jo dobivajo v naši narodni šoli, kot priče proti — naj se nam ne zameri, da vpletemo tu to grenko in trpkoto noto — raznim sumničanjem, ki so v prejšnjih, a nadejamo se, da za vedno minulih časih izkušali spravljati to našo šolo v slabo in — krivično luč. Kar in kakor so govorili in peli, je zvenelo kot glasen protest proti takim poizkusom od strani, ki nam ali niso prijazne, ali pa nas ne poznajo. Zgodovinski momenti iz našega vladarskega rodu, ki so jih oživljali naši mali s toliko ljubeznijo in samozavestjo, in narodna pesem, ki so jo pevali z vsem žarom duše, so govorili o dvojni meri vzgoje v naši narodni šoli: zvestobo do širše domovine, do države, in ljubezen do ožje naše do-uovine — do svojega naroda! Za vladarja, za državo in za svoj mili narod vzgaja naša narodna šola našo mladino! Otroci, ki jih vzgaja ta šola, so žive priče, kako lepo, harmonično se združujeta dva velika pojma: oni zvestobe do države in oni zvestobe do svojega naroda! Kot žive priče so nastopali, da si lahko pošten državljan in pošten Slovenec! Ne, nismo rekli dovolj, zakaj reči moramo iz polnega prepričanja, da je narodno poštenje jamstvo za državljansko poštenje.

Toda, onega večera niso odlični gostje samo gledali, poslušali in občudovali naših otrok; opazovali so tudi zbrano občinstvo in so govorili o njem — kar je tudi naglašal oni odlični Nemeč — z odkrito navdušeno pohvalo. In v tem občinstvu so bili zastopani vsi sloji našega življa, od preprostega delavca do inteligenta. Bili so ena harmonično združena rodovina, ki jo vodi ista vzgoja. Javna vzgoja je pri nas verna nadaljevalka šolske vzgoje. Učiteljsko na naši narodni šoli, ki tako vzorno, s toliko vnmom in vestnostjo vzgaja poverjeno mu mladino, ustvarja temelje za bodočo javno vzgojo. Ne vzgaja nam torej le mladine, ampak je tudi misionar na vzgajanju skupnega našega naroda.

In ker je temu tako, smemo reči, da je naše učiteljsko graditelj naše narodne bodočnosti, najzaslužnejši sotrudnik na delu za splošno naš kulturni napredek, našo narodno obrambo, naš narodni obstanek na tem ozemlju, ki ga hočemo ohraniti skupni domovini in sebi!

To uoramo posebno naglasiti na naslov odličnih gostov, ki so s toli živo besedo dajali izraza svojemu razveseljivemu presenečenju in ki so s tako živimi in globokimi vtiski odhajali z naše prireditve. Videli so nas in morejo nas pravično soditi: da smo element, ki zaslučuje vsega uvaževanja, dobrohotnosti, enake pravičnosti in podpore od strani državnih činiteljev, ker je vreden vsega zaupanja!

Hvalo, iskreno hvalo izrekamo še enkrat našim narodnim gospem in gospicam pri ženski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda, ki so dale iniciativo za to velepomembno prireditve, vsem organizatorjem — v prvi vrsti našemu zglednemu učiteljstvu — našemu občinstvu, sploh vsem, ki so kakorsibodi pripomogli, da smo pred gosti v tako lepi luči pokazali naše življenje in snovanje, naše stremiljenje, in ki so pripomogli do te — zmage. Da, to je bila res zmaga — dela naše narodne šole!

Zaključujemo z rodoljubno željo v interesu našega prihodnjega narodno-kulturnega in obrambnega dela, da ga ne bo nikdar več našinca, ki bi hotel pobirati kamen, da ga zaluča na to naše šolstvo. Naša, narodna šola je to v najeminentnejšem smislu te besede — naša skupna last, ki smo jo dolžni vsi ljubiti, pospeševati, podpirati in braniti pred vsakim neprijateljskim napadom!

Književnost.

»Zvonček« objavlja v 12. številki tole vsebino: 1. Anton Gaspari: Pesem snegov. (Z bojišča). 2. Ladislav Ogorek: Ivo Trošt. Ob petdesetletnici njegovega rojstva. 3. Ivo Trošt. Slika. 4. Fr. Rojec: Gram. Pesem. 5. Ivan Stukelj. General Svetozar Borojevič pl. Bojna. 6. Andrej Rapè: Dolgčas v posetih. Pesem. 7. Josip Kralj: Jesenski izprehod. Pesem. 8. Ivo Trošt: Dosti kruha. Povest. 9. Orešje poleg Cola, rojstni kraj Iva Trošta. Slika. 10. E. Gangl: Marijan in žoga. Pesem s sliko. 11. Andrej Rapè: Dvigajo pete se... Pesem. 12. Davorinov: Pesem o ledenih svečah. 13. Ivo Trošt: Jagoda. Basen.

14. Davorinov: Na ledu. Pesem. 15. Dva vojaka iz srednjega veka. Podoba. 16. Pouk in zabava. Rešitev besedne uganke v 11. številki. Imena rešilcev. Pridi, zvezda naša, pridi (S. Gregorič). — Uboge ptičice. — Kako globoko je Jadransko morje. — Dijaške štipendije. — 13letni učenec v vojni. — Na bojnem polju. — Le vstani vborni narod moj. (S. Gregorič). — Kotiček g. Doropoljskega. 17. Ob sklepu šestnajsetga letnika.

Za patriotične slavnosti — šolske in društvene — izda podpisane v kratkem primerno spevoigro z naslovom »Za brambo domovine«. Delo, ki je zasnovano v muzikalnem oziru po narodnih motivih in je torej tudi v najskromnejših razmerah lahko izvedljivo, ima sledečo vsebino: Uvod, Slovo vojaka, Molitev pred bitvo, V strelnem jarku, Ranjen, Vrnitev, Sprejem v domači hiši. Ker se bo tiskalo spevoigre le toliko izvodov, kolikor se oglasi naročnikov, prosi podpisane tem potom vse tiste, ki reflektujejo na to delo, da se takoj oglašajo. Cena partituri z deklamacijami vred 1 K 80 vin. — Anton Kosi, šolski ravnatelj v Središču, Štajersko.

Za patriotične priredbe, šolske in društvene, izda šolski ravnatelj v Središču na Štajerskem, tovariš Anton Kosi spevoigro »Za brambo domovine«. Cena partituri z deklamacijami vred 1 K 80 vin.

Utva: Kraguljčki. — V Trstu, 1915. — Založila in izdala knjigarna J. Štoka. — Cena: broš. izvod 80 vin., v platno vezan 1 K 20 vin., po pošti 10 vin. več. — Str. 46. — Lična knjižica obsega 23 Utvinih pesem, namenjenih mladini. Nekatere so prav čedne, mladini bodo v veselje: nežnost in ljubezen veje iz njih. Odmevi dobrega, ljubečega srca! »Prvi snežec« je naravnost klasična pesem. K dosedanjim zbirkam naših mladinskih pesmi se enakovredno uvršča Utvina knjižica. — Ne bomo cepili dlake in kazali na nekatere nekonsekventnosti v jeziku in na tehniške hibe — vse to se da z lahkoto odpraviti ob eventualni novi izdaji. »Kraguljčki« so lepo darilce mladini — to je naša kratka sodba. G.

Učiteljski Ročni Zapisnik v vojnem letu 1915 za šolsko leto 1915/16. — XXII. letnik. — Sestavil L. Jelenc. — Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Cena: Brez kataloga elegantno vezan 1 K 20 vin., s katalogom za 100 učencev 1 K 40 vin., za 150 učencev 1 K 60 vin. — Letos smo dobili svoj Ročni Zapisnik jako skrajšan po vsebini. Zakaj — to nam pove njegov urednik v uvodnih besedah. Vzlic temu je knjižica vrlo zanimiva, saj je tudi ona odmev sedanje vojne s posebnim ozirom na slovensko učiteljsvo. Tudi padlim našim tovarišem je postavljen v R. Z. spomenik. — Urednikove besede se glase upapolno z ozirom na zmagoslavni konec sedanje vojne in glede na našega naroda in stanu bodočnost. Naj se zgodi tako! — Naj ne bo našega tovariša in naše tovarišice brez letošnjega Ročnega Zapisnika!

Srednješolske vesti.

LUKA PINTAR.

Po dolgem in hudem trpljenju je dne 7. t. m. umrl ravnatelj c. kr. študijske knjižnice v Ljubljani, prof. Luka Pintar, star 58 let. Pokojnik je bil rodom iz Poljanske doline. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, potem je pa v Gradcu študiral slovansko in klasično filologijo. Služboval je kot profesor na ljubljanski gimnaziji, potem pa prišel na mesto, ki ga je svoj čas zavzemal Fran Levstik, namreč na mesto skriptorja v študijski knjižnici ter pred več leti postal njen ravnatelj. — Luka Pintar je bil odlični učitelj in tudi odlični vodja velike študijske knjižnice, posebno mnogo zaslug pa si je pridobil na znanstvenem polju. Z njim smo izgubili enega najodličnejših jezikoslovcev, nemornega znanstvenika, čigar spise v »Ljubljanskem Zvonu« so tudi nestrokovnjaki z zanimanjem čitali. Zlasti velike so zasluge Luke Pintarja za razlago slovenskih krajevnih imen. Izdaja njegovega Prešerna je najpopolnejše delo. — Blagi pokojnik je bil nad vse postrežljiv ravnatelj študijske knjižnice, pospeševalec vsakega znanstvenega dela in ljubezniv družabnik. Tudi med učiteljsvom je štel lepo število iskrenih prijateljev. — Zapustil je vdovo in dvoje otrok, hčerko in sina-zdravnika, ki je sedaj na vojnem polju. — Zaslužnemu znanstveniku in pisatelju in vnetemu rodoljubu je zagotovljen trajen in časten spomin!

ANTON BEZENŠEK.

Kakor poročajo iz Sofije, je tamkaj dne 11. decembra umrl naše gore list, profesor Anton Bezenšek. Rojen je bil leta 1854 v Bukovju blizu Celja. Dopršivši gimnazijske študije v Celju, je napravil leta 1874. zrelostni izpit v Zagrebu in začel leta 1876. izdajati mesečnik »Jugoslavanski stenograf«. Bezenšek je priredil prvo stenografijo za slovenski jezik. Leta 1879. se je Bezenšek preselil na Bolgarsko in je po naročilu bolgarskega na učnega ministrstva priredil sistem bolgarske stenografije. V svojih mnogobrojnih obiskanih tečajih je vzgojil ali pomagal vzgojiti veliko število bolgarskih stenografov. Začetkom svojega bivanja v Sofiji je bil ravnatelj stenografske pisarne pri narodnem sobranju in obenem profesor na gimnaziji. Pozneje se je preselil v Plovdiv in je poučeval na tamkajšnji realni gimnaziji. Leta 1910. je bil premeščen v Sofijo in imenovan za izrednega profesorja na vseučilišču, kjer je deloval do svoje smrti. Pokojnik je bil tudi sicer literarno delaven in je med drugimi deli spisal tudi bolgarsko slovnico za Slovence in popis Bolgarske. Sodeloval je tudi pri mnogih literarnih in političkih listih. Delovanje slovenskega učiteljsva je vedno spremljal z živim zanimanjem. — Za prerano umrli žaluje pet bratov, soproga in dvoje otrok. Zaslužnemu slovenskemu možu časten spomin!

Umrl je na Dunaju bivši profesor na ljubljanski realni, šolski svetnik Franc Kreminger, star 80 let, ki je nekaj let poučeval risanje tudi na ljubljanskem učiteljski. R. i. p!

Za strokovnega nadzornika pouka v risanju na štajerskih, kranjskih in koroskih srednjih šolah, licejih in učiteljskih je imenovan graški realni profesor Ladislav Pasdirek, in sicer za šolski leti 1916/17 in 1917/18.

Madjarščina v dunajskih srednjih šolah. Naučno ministrstvo je uvedlo na dveh dunajskih srednjih šolah madjarščino kot neobvezen učni predmet. Pouka se lahko udeleže vsi dunajski srednješolci.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Na svoji zadnji seji je sklenila Zveza pozvati vsa okrajna učiteljska društva, da pobirajo redno članarino ter pošljejo prispevke Zvezinemu blagajniku. Ponovno smo poudarjali, da imamo vse priobljške zahvaliti edino naši organizaciji, ki pa se more gibati le, ako je gmotno dovolj podprta. Za preteklo leto so vpslala le nekatera društva društvene prispevke, za tekoče leto pa sploh nobeno. Tako ne moremo dalje! Res so hudi časi, splošno pomanjkanje in draginja povsod, vendar svojih dolžnosti ne smemo pozabiti, ako hočemo, da ohranimo vsaj to, kar dobivamo sedaj. Opozarjali smo že okrajna društva, da skrbje po mogočnosti za časa primerno delovanje društev ter ako so vpklicani društveni funkcionarji, delujejo ostali.

Ze ob začetku vojne smo osnovali »Učiteljski vojaški podporni sklad«, iz katerega bi dobivali podpore po vojni posebno prizadeti tovariši, oziroma oni, ki bi rabili za svoje zdravljenje podpore; a do danes se jih je oglasilo malo, ki bi kaj žrtvovali v ta namen. Res smo prizadeti po teh nesrečnih časih vsi, a vendar so nekateri, ki jih ne zadene tako občutno, in tu se obračamo posebno do naših cenjenih tovarišic, naj ne zaostanejo v teh usodepolnih časih. Zveza je sklenila, naj bi učiteljsvo darovalo v ta sklad mesečno po ½% svojih plač, katere vsote bi vsakega prvega pobral šolski vodja ter jih poslal naravnost Zvezinemu blagajniku tovarišu A. Gnusu, nadučitelju na Dolu pri Hrastniku. Slovenskemu štajerskemu učitelju naj so v zgled nemški tovariši, ki so nabrali v ta namen čez 10.000 K.

Ne pozabite na edini naš list, na »Učiteljskega Tovariša« ki ga moramo držati za vsako ceno!

Še enkrat pozivamo vsa društva, da objavijo statistiko učiteljev-vojakov, kakor so to že nekatera storila!

Vsem članom veselejše Novo leto!

Odbor.